

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1924 kl. 1 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring av proceduren vid prövning av ärenden rörande utländsk arbetskrafts användande inom landet.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 307, har herr Höglund yrkat, att riksdagen måtte hemställa hos Kungl. Maj:t om sådan ändring av proceduren vid prövning av ärenden rörande utländsk arbetskrafts användande inom landet, varigenom vederbörande arbetsgivare finge bidra till statens kostnader för utredningen vid dessa fall av arbetsmarknadsläget.

Motionen.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat yttrande över föreliggande motion av socialstyrelsen, och har nämnda yttrande såsom bilaga fogats till detta utlåtande.

Yttrande av socialstyrelsen.

I socialstyrelsens yttrande över motionen har lämnats en redogörelse för behandlingen i vissa andra länder av ärenden angående utländsk arbetskrafts användning ävensom för det huvudsakliga innehållet i nu gällande bestämmelser om inresa till Sverige, särskilt i vad dessa röra inresa av sådana, som ämna taga arbetsanställning inom landet. Vidare har utförligt redogjorts för arten och omfattningen av det arbete, som för handläggandet av ärenden av hithörande slag påvilar socialstyrelsen. I nu nämnda avseenden tillåter sig utskottet hänvisa till det bifogade yttrandet.

Utskottet.

Till det av motionären framlagda förslaget om vidtagande av sådana anordningar, att kostnaderna för den speciella passkontrollen från arbetsmarknadssynpunkt läggas på vederbörande arbetsgivare, uttalar socialstyrelsen på i yttrandet närmare angivna skäl sin principiella anslutning. Styrelsen har även haft under övervägande olika anordningar, varigenom berörda, enligt styrelsens mening fullt riktiga tanke lämpligen kunde förverkligas, men har ej lyckats utfinna någon lösning, som icke skulle vara förenad med praktiska olägenheter.

Av socialstyrelsens yttrande i frågan framgår slutligen, att hela det förevarande spörsmålet kommit i ett väsentligt ändrat läge därigenom, att styrelsen under hand erhållit meddelande, att inom finansdepartementet

2 *Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande Nr 9.*

förbereddes en proposition till innevarande års riksdag om höjning av vissa stämpelavgifter, bland annat för förlängt visum av pass. En dylik höjning skulle, anser socialstyrelsen, i huvudsak motsvara motionärens syfte, enär för de arbetsanställda utlänningarnas vidkommande en sådan högre avgift i realiteten torde komma att utgöras av vederbörande arbetsgivare. Styrelsen beräknar, att man med en ganska måttlig höjning av de åsyftade nu utgående stämpelavgifterna skulle bereda staten sådana ökade inkomster, att dessa fullt motsvarade statens utgifter för hithörande arbete.

Av vad ovan i korthet anförts framgår, att frågan om ett tillgodoseende av den föreliggande motionens syfte torde komma att underställas riksdagens prövning, utan att riksdagen därom gör särskild framställning; och får utskottet vid sådant förhållande hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 maj 1924.

På utskottets vägnar:

KARL WARD.

Närvarande: herrar Ward, Andersson i Storegården, Larsson i Kroken, Isacsson, Gustafson i Vimmerby, Pettersson i Köping, Berg i Karlskrona, Månsson i Backa, fröken Tamm samt herr Weibull.

Stockholm den 2 maj 1924

Till riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott.

Genom beslut den 7 mars 1924 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens andra kammarens fjärde tillfälliga utskott avgiva yttrande över en inom kammaren väckt motion, nr 307, angående viss ifrågasatt ändring av proceduren vid prövning av ärenden rörande utländsk arbetskrafts användande inom landet. Med anledning härav får styrelsen anföra följande.

Innan styrelsen övergår till behandlingen av förslaget i remitterade motionen, får styrelsen med ledning av inhämtade upplysningar i största korthet lämna en redogörelse för det sätt, varpå motsvarande frågor behandlas i vissa andra länder.

I *England* erhåller utlänning tillåtelse att landstiga endast på vissa villkor, varav ett är att arbetsanställning hos arbetsgivare inom det förenade kungariket icke må äga rum, med mindre vederbörande erhållit skriftligt tillstånd av arbetsministeriet.¹ Vid handläggning i ministeriet av fråga om dylikt inresetillstånd tillgår på följande sätt. Arbetsgivaren har att till arbetsministeriets avdelning för hithörande ärenden ingiva ansökan om tillstånd, avfattad enligt särskilt formulär och innefattande i stort sett samma upplysningar, som i Sverige läggas till grund för socialstyrelsens prövning av dylika ärenden. Själva prövningen inom det engelska arbetsministeriet och inom socialstyrelsen synes även, enligt de inhämtade upplysningarna, erbjuda stora likheter. Nämnas må, att ärendenas antal i England, trots den betydligt större folkmängden är mindre än hos oss. Under tiden 15 juni 1922—14 juni 1923 handlades tillhoppa 2,608 passärenden, inklusive s. k. förnyelseärenden. Den härmed sysselsatta personalen uppgår till 4 à 6 personer. Uttagande av kostnaderna för administrationen genom en avgift från arbetsgivarna äger icke rum. Såsom skäl mot en sådan anordning har uppgivits, att inkomsten av den ringa avgift, som kunde komma ifråga, möjligen icke kunde anses motivera den extra kostnad, som skulle uppstå för ministeriet genom ökad korrespondens, registrerings- och bokföringsarbete m. m.

I *Frankrike* behandlas ärenden om utländsk arbetskrafts användning på ungefär samma sätt som i England; i Frankrike äger emellertid frågan betydligt större räckvidd, på grund av dels behovet av utländsk arbetskraft vid återuppbyggnadsarbetet och dels den där vanliga säsongimmigrationen. Vid gränsstationerna mot Spanien och Italien äro vidtagna särskilda åtgärder för sanitär kontroll m. m.

En fransk arbetsgivare, som önskar införa utländsk arbetskraft, har att med arbetaren upprätta kontrakt, enligt visst, av arbetsministeriet uppgjort formulär, vilket översändes till arbetaren, sedan det av ministeriet godkänts. Sådant kontrakt erfordras, för att passvisering skall kunna erhållas. Innan dylikt godkännande meddelas, inhämtar arbetsministern

¹ Detta är anledningen till att i Sverige, där viseringstvånget i allmänhet bortfallit i fråga om de väst-europeiska staterna, detsamma kvarstår, för reciprocitetens skull, gentemot brittiska undersåtar, vilkas vistelse i Sverige avser arbetsanställning.

utlåtande från vederbörande arbetsförmedlingsanstalt; särskilt avseende fästes härvid givetvis vid frågan om eventuell arbetslöshet i facket eller å orten.

Någon avgift för meddelat tillstånd till enskild arbetsgivare att införa utländsk arbetskraft uttages ej. Det framhålls emot en sådan avgift, att man principiellt håller på att arbetsförmedling bör vara avgiftsfri; vidare synes man hysa betänkligheter mot sådana avgifter ur den synpunkten, att de kunde försvåra anskaffningen av den utländska arbetskraft, varav landet har behov.

Jämte individuell anställning förekommer även kollektiv anställning av utländsk arbetskraft. För sådana fall synes man, med anledning av ett i december 1923 avgivet förslag av den franska s. k. sparsamhetskommittén, hava i tanke att upptaga avgift från vederbörande arbetsgivarorganisationer i och för bestridande av kostnaderna för hithörande administration.

I *Tyskland* regleras bestämmelserna om anställande av utländsk arbetskraft genom en förordning den 2 januari 1923 angående anställande och sysselsättande av utländska arbetare. Enligt denna får utländsk arbetare anställas och sysselsättas endast om den för de olika delstaterna centrala arbetsförmedlingsmyndigheten (Landesamt für Arbeitsvermittlung) eller av detta bemyndigade lokala organ lämnat tillstånd härtill. Sådant tillstånd gäller längst för tolv månader, men kan förnyas; det kan återkallas när som helst i händelser av växlingar på arbetsmarknaden. Dylikt tillstånd är belagt med avgift, vilken bäres av arbetsgivaren; denne må icke, vid äventyr av tillståndets återkallande, övervältra denna kostnad på den utländska arbetaren. Principiellt utgör tillståndet ett medgivande för det speciella företaget att anställa utländsk arbetskraft; det avser sålunda icke en bestämd utlänning, icke ens nationaliteten hos densamma är fixerad i tillståndet. Utan att behöva söka nytt tillstånd kan arbetsgivaren göra utbyte av den utländska arbetskraften som han behagar. På samma sätt kan en utlänning, vars anställning vid ett företag upphört, utan särskilt medgivande, taga ny anställning vid ett annat sådant, som är berättigat att i sin tjänst hava utländska arbetare. Endast i undantagsfall avser tillståndet en speciell arbetare; en sådan anordning har då tillkommit i dennes intresse och kommer endast till stånd, då fråga är om en person, som kan påkalla särskilt hänsynstagande. Då en sådan anställd lämnar sin anställning, har hans arbetsgivare icke rätt att ersätta honom med annan utländsk arbetskraft; den anställda är däremot oförhindrad att taga ny anställning hos en företagare, som fått tillstånd att anställa utländsk arbetskraft. Från förordningen äro undantagna 1) arbetare i sjöfart, jordbruksarbetare, som varit anställda i jordbruk i Tyskland sedan 1 januari 1913, andra än jordbruksarbetare, som varit anställda i annat än jordbruksföretag i Tyskland sedan 1 januari 1919 eller den 1 juli 1914 hade varit anställda i sådant företag minst ett år och återvänt till detsamma, så snart de genom kriget föranledda hinder bortfallit, 2) arbetsgivarens anhöriga, 3) anställda i ledande ställning, 4) tekniska tjänstemän, verkmästare och dylika i liknande högre ställning, 5) kontorsanställda, 6) handelsbiträden och -lärlingar, andra handelsanställda, apotekslärlingar, 7) skådespelare och musici, utan hänsyn till konstnärligheten, 8) anställda i och för uppfostran, undervisning, sjukvård samt annan vård och 9) besättningarna på tyska fartyg.

För särskilda tyska staters och jämväl för enskilda städers vidkom-

mande gälla härjämte andra, lokalt tillämpliga bestämmelser, som äro ägnade att på direkt eller indirekt väg reglera inflyttning av utländsk arbetskraft. Säsom exempel på bestämmelser av det senare slaget må nämnas den på vissa håll gällande föreskriften, att utlänning ej äger förhyra bostad, med mindre han hos ordsmyndigheterna utverkat särskilt tillstånd därtill. Om sådant tillstånd förvägras honom, är detta givetvis i sak liktydigt med förbud mot inresa.

I *Jugoslavien* har utarbetats ett förslag till förordning om bestämmelser för anställande av utländsk arbetskraft. Enligt detsamma, som grundar sig på arbetarskyddslagen, får en jugoslavisk arbetsgivare icke selsätta utländsk arbetare, förrän han erhållit socialministeriets tillstånd därtill. Med arbetare förstås alla utövare av fysiskt eller intellektuellt arbete utan hänsyn till arbetets art eller avlöningens storlek; undantagna från förordningen äro dock utländska arbetare, som inresa för främmande firmors räkning för att under högst tre månader montera eller reparera deras speciella maskiner.

I *Holland* har liksom i Sverige viseringstvånget avvecklats gentemot åtskilliga europeiska stater. I fråga om de fall, där detta tvång alljämt består för inresa till landet och vistelsen därstädes avser arbetsansättning, meddelas förnyelse av visering, endast om vederbörande arbetsförmedlingsanstalt lämnar bevis om, att från den nederländska arbetsmarknadens synpunkt hinder icke möter för förlängd vistelse i landet.

I samtliga nu berörda länder gälla givetvis även särskilda ur polis-synpunkt tillämpliga föreskrifter rörande inresetillstånd för utlänning.

Styrelsen övergår nu till en redogörelse för det huvudsakliga innehållet i nu gällande bestämmelser om inresa till *Sverige*, särskilt i vad dessa röra inresa av sådana, som ämna taga arbetsansättning inom landet. Hithörande förhållanden regleras genom bestämmelserna i särskild kungörelse (nr 577) av den 22 december 1922 om övervakande av utlänningar i riket. Vid flera tillfällen och senast den 4 april 1924 (Sv. förf. saml. nr 77) ha detaljändringar gjorts i kungörelsen. Häri föreskrives, bland annat, att

a) dansk,¹ norsk, isländsk, fransk, italiensk, luxemburgsk, nederländsk eller spansk undersäte,

b) undersäte i Amerikas förenta stater eller Kanada, vilken tidigare varit antingen svensk medborgare eller ock, på grund av födseln, dansk, norsk eller isländsk medborgare,

c) annan brittisk undersäte än under b) nämnd samt schweizisk undersäte, därest besöket i Sverige avser annat ändamål än att här taga arbetsansättning samt

d) belgisk undersäte, utom i det fall, att passet i fråga är ett så kallat perforerat pass²,

äga fritt inresa i Sverige, därest vederbörande vid ankomsten till landet är försedd med pass med vissa föreskrivna uppgifter. För nämnda

¹ För norska undersåtar, tillhörande gränsbefolkningen, samt för danska undersåtar vid genomresa av Skåne för färd mellan Bornholm och det övriga Danmark eller omvänt erfordras icke pass utan endast av vederbörande norska eller danska myndigheter utfärdade intyg om nationalitet och hemvist.

² Dyligt pass utlämnas bland annat till förutvarande tvångsarbetare.

undersåtars vidkommande behöver passet icke vara viserat av svensk myndighet.

Övriga personer — med undantag för sådana, som genom legitimationshandling eller på annat sätt styrka sig vara svenska medborgare, för barn under 16 år, som åtföljer vuxen person, för kvinna, som varit svensk medborgare, men genom äktenskap med utländsk man förlorat sin svenska medborgarrätt utan att hava förvärvat medborgarrätt i annat land, samt för vissa ryska flyktingar, försedda med s. k. indentitetscertifikat — skola vid ankomsten vara försedda med pass, viserat av vederbörande svensk myndighet.

Visering verkställas av tjänsteman i utrikesdepartementet eller vid svensk beskickning samt av avlönad svensk konsul — i vissa fall även av oavlönad sådan — ävensom i gränsorter av därtill särskilt bemyndigad polismyndighet. Ministern för utrikes ärendena äger meddela närmare föreskrifter om vad som skall iakttagas, då ansökning om visering göres hos tjänsteman i utrikesdepartementet eller vid beskickning eller hos svensk konsul. I enlighet med sålunda tillkomna föreskrifter må visering i de fall, då fråga är om inresa till Sverige i och för tillträdande av arbetsanställning, verkställas först efter inhämtat bemyndigande i varje särskilt fall från utrikesdepartementet. För handläggning inom departementet av, bland annat, dylika ärenden har där inrättats en särskild avdelning, utländska passavdelningen. I detta sammanhang må jämväl erinras om den sedan några år tillbaka i Stockholm inrättade särskilda polisbyrån för övervakande av här i riket bosatta utlänningar (Jfr. härom ytterligare statsverkspropositionen 1924, andra huvudtiteln, G. 2, sid. 73 ff.).

Vid prövning av dylika ansökningar skall jämlikt § 16 i berörda kungörelse hänsyn bland annat tagas till arbetsförhållandena i riket. Såsom i remitterade motionen omnämnes, ha vid tillämpningen av detta stadgande, vilket förefanns jämväl i tidigare gällande kungörelse, enligt gällande praxis sedan början av år 1920 ansökningar om passvisering, avseende mera varaktig vistelse inom landet i och för anställning, av utrikesdepartementet remitterats till socialstyrelsen för avgivande av yttrande.

Av det anförda framgår sålunda att, vad angår utländsk arbetskraft, som ämnar taga arbetsanställning här i landet, tillträdet till Sverige å ena sidan är fritt för vissa länders undersåtar men kontrolleras å andra sidan från svensk sida för vissa utländska undersåtars vidkommande genom särskilt viseringstvång. I senare fallet lämnas visering i regel icke, med mindre ärendet efter remiss till socialstyrelsen gjorts till föremål för undersökning ur arbetsmarknads- och liknande synpunkter och styrelsen med ledning därav funnit sig böra tillstyrka beviljandet av visum.

Det med prövningen av nämnda ärenden förbundna utredningsarbetet är av följande art:

1) registreringsarbete, nämligen diarieföring och förande av dubbelt kortregister, därav ett över de utländska undersåtarna och ett över vederbörande svenska arbetsgivare;

2) korrespondens med arbetsgivare, företagar- och arbetarorganisationer, institutioner för näringslivet, arbetsförmedlingsanstalter, socialstyrelsens ombud, polismyndigheter, åberopade referenser, främlingarna själva m. fl. (under år 1923 hava i passfrågor — förutom själva remis-

serna och utlåtandena — inkommit omkring 1,100 och utgått något över 1,200 skrivelser);

3) mottagande av personliga besök å ämbetsrummet av arbetsgivare, ombud för dessa, m. fl.;

4) telefonsamtal i stor utsträckning för vinnande av tid och för att minska den skriftliga korrespondensens omfattning;

5) konferenser med representanter för företagare- och arbetarorganisationer;

6) prövning av de inkomna ansökningarna med ledning av därom inhämtade upplysningar samt upprättande av kortfattade protokoll över besluten; samt

7) månatlig statistik över behandlade ärenden i syfte närmast att, så långt detta material det medger, möjliggöra en fortlöpande överblick över den i landet inkomna utländska arbetskraften.

Riktigheten av de i motionen lämnade uppgifterna om omfattningen av de till styrelsen remitterade ärendena får styrelsen vitsorda. Till komplettering av dessa må meddelas, att antalet av styrelsen under tiden 1 januari—25 april 1924 handlagda ärenden, rörande inresetillstånd uppgick till 370 och rörande tillstånd om fortsatt vistelse inom landet utgjorde 1,132. Nämnas må, att en avsevärd del av dessa senare avsåg utläningar, som inkommit i riket under föregivande av annan anledning för vistelsen i Sverige än arbetsanställning och vilkas härvaro nu för första gången prövas från arbetsmarknadssynpunkt.

Redan av de nu meddelade uppgifterna lär framgå, att behandlingen av hithörande ärenden inom styrelsen representerar en icke obetydlig arbetsbörda, som oundgängligen drager vissa kostnader för statsverket. Det förtjänar vidare framhållas, att styrelsens befatning med passärenden icke kan begränsas till ett konstaterande av det allmänna läget på arbetsmarknaden inom olika fack utan att ett riktigt bedömande av hithörande frågor mycket ofta förutsätter ett djupare inträngande i individuella förhållanden i varje särskilt fall. Ej sällan rör det sig härvid om yrkesspecialiteter, varvid det ur svensk både närings- och arbetsmarknadssynpunkt kan vara till fördel att förvärva yrkesskicklig utländsk arbetskraft, änskönt viss arbetslöshet råder inom vidkommande fack. Såsom exempel härpå kan nämnas ett nyligen inträffat fall, där ansökan förelåg om import av fjorton yrkesarbetare inom ett av de fack, som för närvarande uppvisa den proportionsvis största arbetslösheten. Närmare undersökning gav emellertid vid handen, att vederbörande industriella företag kunnat åtaga sig leveranser av vissa hittills i utlandet tillverkade artiklar och enbart därigenom kunnat öka sin arbetarstam med 60 å 70 man; förutsättningen härför var emellertid att den tillfälliga importen av 14 man medgäves för utförande av vissa specialarbeten, vilka företaget i fråga ej var i stånd att utföra. Vid utebliven import av denna arbetsstyrka hade beställningarna i fråga, vilka rörde sig om betydande belopp, helt och hållet måst gå till utländska företag.

Å andra sidan har styrelsen ofta varit i tillfälle konstatera, att vederbörande företagare, som, under uppgift att viss arbetskraft ej stode att uppbringa på den inhemska marknaden, anhållit om tillstånd att få importera sådan, verkligen kunnat anvisas fullt yrkesskickliga och lämpliga svenska arbetare, när de på allvar utnyttjat de organisatoriska resurser för ändamålet — den offentliga arbetsförmedlingen m. m. — som vårt land erbjuder.

Det ligger i sakens natur, att de, som påkalla statens tjänster i förevarande avseende, d. v. s. vederbörande arbetsgivare, äga ekonomiskt intresse av frågan, huruvida rätten att anställa utländsk arbetskraft beviljas dem, och såsom det ovan anförda exemplet torde belysa, kan det för dem ej sällan spela en betydande roll, att utredningen i ämnet göres ingående och sker under hänsynstagande till vidkommande omständigheter. Och styrelsen vågar påstå, att även i sådana fall, där en arbetsgivares ansökan avstyrkes, vederbörande dock i samband med den verkställda utredningen ofta erhåller sådana upplysningar rörande möjligheterna att erhålla yrkesskicklig inhemsk arbetskraft, att dessa upplysningar för honom innebära en verklig tjänst från det allmännas sida.

Under sådana förhållanden kan styrelsen ej underlåta att uttala sin anslutning till själva syftet med det i motionen väckta förslaget, att arbetsgivaren genom erläggande av särskilda avgifter skulle täcka eller åtminstone bidra till täckande av statens kostnader för ifrågavarande tjänster. Härtill kommer, att, såsom ovan visats, antalet hithörande ärenden är så pass stort, att avgifterna icke behövde sättas högre än kanske till en eller annan krona per fall för att förslå till täckande av kostnaderna åtminstone för det särskilda arbete, som dessa ärenden föranleda inom socialstyrelsen. Styrelsen antager, att en så ringa avgift knappast kunde kännas betungande för arbetsgivaren, särskilt om han vore underkunnig om, att denna utginge till tryggande av tillräckligt grundlig utredning beträffande hans ansökan.

Vore härvidlag fråga om helt temporära utgifter för statsverket, kunde måhända ifrågasättas, om man borde vidtaga åtgärder till deras täckande genom särskilda avgifter eller om icke staten lämpligen kunde påtaga sig dessa kostnader under den återstående tiden för de nuvarande passbestämmelsernas giltighet. Visserligen är det, som styrelsen vid flera tillfällen haft anledning framhålla, i och för sig önskvärt, att man, så snart ske kan, upphäver viseringstvånget och återgår till det fria mellanfolkliga umgänge, som rådde före världskriget, men torde de rådande osäkra förhållandena inom vissa europeiska länder ännu för avsevärd tid framåt göra en sådan återgång förenad med viss risk. I utlåtande den 24 november 1923 har styrelsen berört detta spörsmål, och må denna del av utlåtandet här återgivas:

»Det torde sålunda vara uppenbart, att, därest nuvarande kontroll över inresande utlänningar, som ämna taga arbetsanställning, upphävdes eller i nämnvärd mån mildrades, tillströmningen av utländsk arbetskraft skulle antaga en för den svenska arbetsmarknaden vådlig omfattning. Orsakerna härtill äro givetvis att söka i den ekonomiska desorganisationen i vissa oss närliggande länder och därav framkallade extraordinärt starka emigrationsbehov. Och, såvitt förhållandena nu låta sig bedöma, lär det ekonomiska jämviktsläget i dessa länder icke kunna förväntas bliva återställt inom den närmare framtiden.

Som känt är, karakteriseras de nuvarande tiderna av en stark emigration av rent svensk ras till länder på andra sidan haven, medan samtidigt en rätt kraftig främlingsström, vari skilda nationaliteter äro representerade, söker sig till Sverige. Under det att i vårt land emigrationsproblemet sedan decennier varit en fråga av största betydelse, hava de specifika invandringsproblemen hittills saknat aktualitet. Numera synes emellertid även sistnämnda problem hava aktualiserats, och klok för-

tänksamhet kräver, att invandringens följder för landets del, särskilt ur den svenska folkkrasens synpunkter, vederbörligen beaktas. Världshändelserna hava under de senare åren ytterligare framhävt det utomordentliga värdet av att Sveriges folk i fråga om ras, språk och religion uppvisa nära nog fullständig enhetlighet. Det är ett statsintresse av största betydelse, att denna homogenitet också för framtiden bevaras. På grund härav böra våra myndigheter allt framgent äga möjlighet hindra invandring av sådana främmande folkelement, som enligt vad erfarenheten visat varken kunna eller böra assimileras med den svenska folkstocken.

Såväl med hänsyn till arbetsmarknaden som ur sistnämnda nationella synpunkter synes sålunda ett upphävande av kontrollen över utläningar icke nu tillrådligt; densamma torde ännu under åtskilliga år framåt bliva behöflig.»

Även om sålunda passviseringskontrollen ej bör bestå för all framtid, lär man alltjämt få räkna med den praktiska nödvändigheten av att upprätthålla den under en avsevärd tid framåt. Under sådana förhållanden anser styrelsen, att man ej bör avvisa tanken på att låta vederbörande, i saken intresserade arbetsgivare själva bära kostnaderna för densamma.

Styrelsen har med anledning därav ansett sig böra närmare överväga olika anordningar, varigenom berörda och enligt styrelsens mening fullt riktiga tanke lämpligen kunde förverkligas. Måhända vore den minst svårframkomliga vägen den att giva styrelsens nuvarande utlåtanden i passärenden formen av självständiga, med stämpel belagda resolutioner. I övrigt skulle ärendena behandlas på samma sätt, som för närvarande tillämpas. Anordningen skulle i viss mån överensstämma med den motsvarande i, bland andra länder, England, ehuru för nämnda lands vidkommande med den principiella skillnaden, att det dokument, som där motsvarar den ifrågasatta stämpelbelagda resolutionen, erhålles utan avgift.

Emellertid kan man ej undgå att finna, att åtskilliga olägenheter skulle vidlåda en dylik anordning. Vid till äventyrs anförda besvär över styrelsens resolutioner skulle sålunda avgörandet av ifrågavarande ärenden, som i regel äro brådskande, kunna i avsevärd mån fördröjas, och lär det kunna befaras, att anordningen jämväl på annat sätt kunde föranleda omgång och olägenheter vid handläggningen av passärendena. För allmänhetens vidkommande kunde den av styrelsen ifrågasatta anordningen giva anledning till missförstånd — resolutionen komme att uppfattas som liktydig med beviljat visum — och dessa missförstånd skulle utan tvivel verka irriterande, synnerligast i sådana fall, där vederbörande med erläggande av avgift förskaffat sig resolutionstillstånd hos socialstyrelsen men visum sedermera av skäl, som styrelsen för sin del ej haft att beakta, förvägrades den vidtalade arbetskraften.

Styrelsen, som på nu anförda skäl måste ställa sig tveksam rörande den praktiska lämpligheten av den sålunda ifrågasatta anordningen, har ej lyckats utfinna någon annan, som i praktiken låte sig bättre genomföra. Härtill kommer en omständighet, som bragt hela det förevarande spörsmålet i ett väsentligt ändrat läge. Från finansdepartementet har nämligen under hand meddelats styrelsen, att inom departementet förbereddes en proposition till innevarande års riksdag om höjning av vissa stämpelavgifter, bland annat för förlängt visum av pass. Ehuru denna avgiftshöjning skulle drabba jämväl utläningar, som vistas i landet utan att här inne-

10 *Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande Nr 9.*

hava arbetsanställning, skulle densamma dock i huvudsak motsvara motionärens syfte. För de arbetsanställda utlänningarnas vidkommande torde en sådan högre avgift i realiteten komma att utgöras av arbetsgivaren och sålunda drabba den, som ytterst påkallar statens tjänster på hithörande område. En dylik höjning skulle, så vitt styrelsen kan bedöma, kunna genomföras utan att man därmed behövde riskera ökade svårigheter vid själva viseringsproceduren. Styrelsen beräknar, att man med en ganska måttlig höjning av de åsyftade nu utgående stämpelavgifterna skulle bereda staten sådana ökade inkomster, att dessa fullt motsvarade statens utgifter för hithörande omfattande och grannliga samt ur såväl arbetsmarknadens som näringslivets synpunkt ingalunda oviktiga arbete.

GUNNAR HUSS.

KURT BERGSTRÖM.